Az Örökségbe Kapott Szabadság

Kedves Barátaim, Honfitársaim! Ünneplő Testvérek!

Nagy tisztelettel köszöntöm Szombathy Bélát, a Magyar Köztársaság Nagykövetét! Köszöntöm a Washingtoni Magyar Amerikai Szövetség vezetőit! Köszöntöm Nt. Mayer Juditot, a Washingtoni Magyar Református Egyház lelkipásztorát! Köszöntöm a 4-es számu Bátori József Cserkész Csapat vezetőit, segítőit. Továbbá tisztelettel köszöntöm kedves vendégeinket, a cserkészeket, szüleiket, hozzátartozóikat, a Washingtoni Magyar Amerikai Szövetség tagjait, vendégeit, a Washingtoni Magyar Református és Katolikus Egyház tagjait és minden kedves megjelentet, aki velünk szeretne ma ünnepelni és emlékezni az 1848-49-es forradalomra és szabadságharcra. Itt szeretném megragadni az alkalmat a köszönetnyilvánításra, amiért a Washingtoni Magyar Amerikai Szövetség engem kért fel az ünnepi beszéd megtartására. Rendkívül megtisztelőnek tartom ezt a felkérést.

A szabadság fogalma paradox formát öltött a XXI. században. Szabadságról beszélünk akkor, amikor egy nemzet függetlenné válik az elnyomó hatalomtól és önmaga állíthatja fel, határozhatja meg kereteit. Mégis úgy érezzük, hogy a szabadság sokkal inkább személyes formát öltött napjainkban. A gyerek szabad szeretne lenni ideje beosztásában, a fiatal szabad szeretne lenni élete kialakításában, döntései meghozásában. A felnőtt szabad szeretne lenni gondolkodásában, véleményében, az idős ember pedig szabad szeretne lenni tapasztalatainak megosztásában, hogy azzal másokat segíthessen. A szabadságot mégis tetten érhetjük abban, ahogyan mindannyian próbálunk terheinktől megszabadulni, szabaddá válni. Tetten érhetjük a szabadság iránti vágyakozást mindannyiunk életében, ahogyan próbálunk az igánkon könnyíteni, amely a vállunkat nyomja. Az 1848-49-es szabadságharcban éppen ennek a megszabadulni vágyásnak tettekben való kifejeződését, megnyilvánulását látjuk. 1848. március 2-án Kossuth Lajos *jobbágyfelszabadítást, önálló magyar kormányt, polgári reformokat és alkotmányt kért.* A forradalom majd két héttel később, Pesten kezdődött, 1848. március 15-én, és abban jelentős szerepet játszott a francia forradalom jelszava: ***szabadság, egyenlőség, testvériség*!** A francia forradalom híre nemcsak hogy inspirálta, de fel is gyorsította a forradalmi eseményeket. A ***szabadság, egyenlőség, testvériség*** jelszavak pedig hamar a magyar forradalom jelszavaivá is váltak. Álljunk meg pillanatra a már sokat hallott, mégis oly gazdag jelszavaknál. A francia

forradalom eszméi átterjedtek Magyarországra. Gondolatait, szellemiségét és ezzel együtt jelszavait is magunkénak tekintjük. Azt a folyamatot, amikor egy nemzet, egy ország átvesz egy technikát, átvesz egy ideológiát, amikor látunk egy folyamatot, egy példát és azt szeretnénk odahaza is bevezetni, azt általában a szó legszorosabb értelmében vagy licensznek, vagy honosításnak nevezzük. Nem idegen ez a fogalom a magyar tudományok történetében sem, hiszen már a 15. századból vannak feljegyzéseink, amelyek szerint magyar diákok külföldi egyetemeken tanultak és az ott magukba szívott szellemiséget hazavitték a tudományokkal együtt. Ezt a folyamatot *peregrinációnak* nevezzük, amely a maga idejében nagyon fontos szerepet töltött be a nyugat-európai filozófiák megismerésében és átvételében. Mondhatnánk tehát egészen egyszerűen, hogy a ***szabadság, egyenlőség, testvériség*** jelszó egész egyszerűen egy filozófiai tézis, amelyek úgy áthatották egy éppen politikai és ideológiai krízisben lévő nemzet fiainak lelkét, hogy szinte kérdés nélkül a forradalom vezéreszméié váltak. Azt gondolom azonban, hogy nem egy nyugati filozófia, nem egy átvett életérzés az, amely a forradalom gondolatvilágának hátterében áll, hanem sokkal inkább az a folyamat amely ma is éppen úgy érzékelhető, mint ahogyan Petőfiék érzékeltek az ő világukban. Egy nemzet megmaradását mindig is az volt hivatott eldönteni, hogy képes volt-e a megfelelő és az éppen időszerű változásokat végrehajtani. Mindig is az döntötte el a nemzet megmaradásának kérdését, hogy volt-e bátorságuk a vezetőknek és állampolgároknak felismerni a cselekvés pillanatát, erejét és annak mértékét. A kérdés csupán abban rejlik, hogy ezek a változások, vagy nevezzük reformoknak, ha hűek akarunk lenni Kossuthék szellemiségéhez, vajon hogyan és kik által voltak generáltak? Mert az a nemzet, amely átvesz egy külföldi, akár nyugati, akár keleti ideológiát és aszerint próbálja a társadalmát berendezni, nem méltó arra, hogy többé nemzetnek neveztessen. Hiszen az a nemzet marad fenn, amely ismeri ugyan annak a változásnak, annak a reformnak a jellegét, amely felemelt egy másik nemzetet, de a változást saját magából, a maga erejéből szeretné végrehajtani. Az a nemzet méltó az életre és a szabadságra, amely önnönmaga tudja kitermelni ennek a változtatásnak az ideológiát. Nem készen kapott válaszokról, nem készen kapott megoldásokról van szó, hanem éppen arról a leginkább lényegre törő kérdésről, hogy képesek vagyunk-e a magunk erejéből eljutni a megoldási javaslatokhoz. A márciusi ifjak eljutottak oda, hogy önmaguk teremtették meg a szabadság, egyenlőség és testvériség olyan gondolatkörét, amely alakjában azonos volt a francia forradalméval, de hogyan is lehetne összevethetni jelentésében a kettőt? Hogyan is érezhették volna ugyanazt a fogalmak mögött

anélkül, hogy a „magyar sorsra”, a „magyar Golgotára” gondoltak volna? Ez az, ami miatt a szabadság számunkra egészen különös, talán a többi nemzeténél több, de mindenképpen eltérőbb jelentéssel bír. Azt mondtam néhány perccel ezelőtt, hogy a szabadság fogalma paradox jelentéssel bír napjainkban. Hatványozottabban igaz ez az anyaországtól távol élő magyarság életében. Hiszen egészen más értelmet nyer a szabadság fogalma a mi életünkben is. Sokan vannak ma is közöttünk, akik azért élik életüket távol Magyarországtól, mert a szabadság utáni vágyuk miatt kellett elmenekülniük a diktatórikus hatalom elől, gyakorlatilag az életükért. De ezzel együtt megállapíthatjuk azt is, hogy akik a szabadság iránti vágyuk miatt élnek most, vagy az elmúlt években éltek távol Magyarországtól, azok áldozták fel életüket azért, hogy a fennséges szabadság Magyarországot is fiává fogadhassa. Nem szabad megfeledkeznünk azokról, akik a halálnál nagyobb fájdalommal vették tudomásul, hogy a szabadság és a nemzet akkor lemondott róluk és el kellett jönni Magyarországról. Isten fizesse vissza és jutalmazza meg őket sokszorosan az elviselt fájdalomért. Hogyan is mondhatnánk mindezek tükrében, hogy ki tudjuk fejezni mindazt, amit a szabadság jelent számunkra? Kifejezni, elbeszélni nem tudjuk, egy dolgot azonban tehetünk, erőt meríthetünk belőle, hogy magunk is meg tudjuk teremteni és hozzá tudjunk járulni Magyarország szellemi fejlődéséhez.

A ***szabadság, egyenlőség, testvériség*** jelszavak lényegében a felvilágosodás polgárosodó világának voltak a természetes életérzései, ugyanis e kiváltságokat az ember születésénél fogva birtokolja. A pesti forradalmi eseményeket ez a fajta szekuláris filozófia hatotta át. Jóllehet, ezt a természetes életérzést a magyar polgárok nemigen érezhették a Monarchia elnyomó köteléke alatt, de éppen ez az, ami emeli a forradalom értékét és méltóságát, mert tulajdonképpen nem történt más 1848. március 15-én, mint az első és valaha volt legerőteljesebb kiáltása egy népnek, amelynek életéből elvették annak a reménységét, hogy egy kölcsönkapott országot megőrizzenek és továbbadjanak gyermekeiknek. Egy nép első és valaha volt legerőteljesebb kiáltása hallatszott Budapest utcáin, amellyel azt üzenték a világ felé, hogy mi nem mondunk le arról a velünk született jogról, hogy magunk válasszuk meg életünk. S ha sorsunkat mi magunk nem is irányíthatjuk, azt viszont megválaszthatjuk, hogy kinek kezébe tesszük azt le. **A magyar nép nem mondott le a választás jogáról.** Mert egyszer, s mindekorra ezt jelenti a szabadság, ezt jelentik a forradalom eszméi: ***választani.*** Választani azt, hogy elveszünk a történelem süllyesztőiben, választani azt, hogy statisztikai adatok maradunk, melyekről az utókor csak a könyvekből értesül majd, vagy választani azt, hogy állunk elébe rendeltetésünket betölteni és

élünk magyar emberekként a világ bármely táján. Ezt jelentették a forradalmi jelszavak: **választást**, méghozzá a szabadságra való választást.

Ez a választás az, ami miatt paradox a szabadság fogalmának megítélése napjainkban. 1848-ban ott volt az elfogadás, a csendben maradás, a beletörődés választása.A forradalom harcosai azonban azt választották, hogy megőriznek valamit gyermekeiknek. Meg kívántak őrizni valamit hazájukból, identitásukból, szabadságukból. Az ő választásuk az volt, hogy engedték, hogy a magyar nép belülről újuljon meg, és önmaga teremtse meg a saját szabadságának ideológiáját, amely ugyan véres lábnyomokkal van kitaposva és sokak szenvedésén át vezet, de eljött hozzánk, hogy megkapjuk az ő örökségüket.

Kedves Barátaim, Honfitársaim, Ünneplő Testvérek! Hamar kiderült, hogy kevés a Kossuth javaslatára delegált 200.000 fős katonai erő és szükség van a parasztság becsatlakozására. A magyar nemzet fiai a Habsburgokat megfosztották a magyar koronától, és 1849. április 14-én, Debrecenben kihirdették a nemzet függetlenné válását. Az osztrák császár azonban az orosz cár segítségét kérte, aki nagy katonai erővel vonult az immár független Magyarország ellen. A magyar csapatok először védték a hazájukat, majd kénytelenek voltak letenni a fegyvert az orosz túlerővel szemben 1849. augusztus 13-án a világosi-síkon. Magyarország ismét az osztrákok gyarmatává vált, akik kegyetlenül megbüntették a szabadságharcban résztvevőket. A miniszterelnököt, a parlament tisztségviselői közül többeket és a tábornokokat kivégezték. A szabadságharc története szomorú, mégis úgy tekintünk örökségére, mint nemzeti kincsünkre, mint szabadságfogalmunk definiálásnak zálogára. Úgy tekintünk a forradalomi harcosokra, mint akik örökbe adták nekünk a szabadság fennséges eszméjét.

Engedtessék most meg nekem, hogy teológus-lelkész és mindamellett debreceni lévén a debreceni egyháztörténetből hozzak példát a forradalom még közelebbi megértéséhez és szellemiségének átérzéséhez! Révész Bálint a híres debreceni kollégium tanára volt a forradalom alatt. 1848. március 22-én az ifjúság előtt mondott beszédében felhívta a figyelmet hazánk borús helyzetére, és idézte a francia forradalom jelszavait: ***szabadság, egyenlőség, testvériség.*** De ezeket korántsem politikai lelkesítő eszmeként említette, hanem mint amelynek *„magyarázata az örök Isten ujjai által mindenkinek a szívébe íratott”*.[1] Ezzel együtt Révész Bálint tettekre szólította fel az ifjúságot, hiszen a munka még nincs befejezve, mert fegyverrel is harcolni kell

[1] Révész Bálint: A debreczeni főiskolai tanuló ifjuság előtt tartott beszéd. In: Gáborjáni Szabó Botond: A szabadság szent igéi. Debrecen, 1999. Forrásgyűjtemény 3. 64.

majd a hazáért. Erre a felszólításra egyöntetűen fogtak fegyvert a debreceni kollégium diákjai.[2] A szabadságharcban résztvevők nem mérlegelték emberi lehetőségeiket, hanem gondolkodás nélkül fegyvert ragadtak, mert tudták, hogy az ő rendeltetésük nem lehet más, minthogy a szabadságért éljenek vagy akár haljanak. Ez volt az ő választásuk. Nem magukat nézték. Nem a saját előremenetelükre tekintettek, hanem mások szolgálatára. 1848. karácsonyán Fésűs András lelkész a debreceni Nagytemplom szószékén a következőket mondta: ***„Lehet, … hogy … nekünk is a halál sötét völgyén által kell utaznunk nemzeti szabadságunkért: de a halottak csontjaiból, mellyek a halál völgyében elsenyvednek, igazság-bosszuálló bajnokai támadnak fel az unokákban, kik e nemzet vérrel áztatott szabadságát bizonyosan kivivandják, s annak édes gyümölcseit maradékainkra is átbocsátandják."***[3] Egyfelől ezek a sorok telve vannak a keserűséggel, hogy az akkor élőknek halniuk kellett, másfelől azonban egészen felelemelő sorok ezek, mert mi vagyunk ezek az unokák, vagy éppen már azok a maradékok, utódok, akikre átbocsátották ezt a szabadságot.

Tisztelt ünneplő vendégek! Jól tudjuk, hogy a közeljövő eseményei döntőek lesznek Magyarország életében. A közelgő választások józánságra, bölcsességre, felelősségre és átgondoltságra intenek mindannyiunkat. A politikai erők egymásnak feszülése elkerülhetetlenül felénk intézi a kérdést a mai napon: **mit értünk meg a magyar nép szabadságharcából?** A szabadság fennséges eszméje azt sugallja ma, hogy kiváltságosaknak kell magunkat tekinteni, <u>először</u> is azért, mert számunkra is megadatik a választás lehetősége. <u>Másodszor</u> azért vagyunk kiváltságosak, mert megkaptuk örökségünket már az életünkben, a szabadságot. <u>Harmadszor</u> pedig azért vagyunk kiváltságosak, hogy lehetőségünk nyílik valamit nekünk is továbbadni gyermekeinknek. De ez nemcsak kiváltság, hanem felelősség is. Mit mondhatunk hát összességében, amit magunkkal vihetünk a mai nap üzeneteként? Azt, hogy mai világ tele van szabadság utáni vágyakozással. Sokan elfogultan, szívbemarkolóan beszélnek erről az eszméről, hiszen a szabadság tisztelete, s megőrzése minden nemzetnek különös feladata. S különösen azok értékelik, akik átélték azt, hogy milyen is, egy elnyomó hatalom, egy diktatúra árnyékában élni.[4] A szabadság talán minden nép életében egyszer olyan magasságokba emelkedik, ahol úgy tűnik, hogy semmi sem taszíthatja le egekig emelkedő trónjáról. A nagybetűs SZABADSÁG pedig

[2] Dr. Gaál Botond, Kálvini vonások a magyarokon című írása nyomán.
[3] Karácsonyi egyházi beszéd a debreceni Nagytemplomban, tartotta Fésűs András debreceni prédikátor. In: Gáborjáni Szabó Botond: A szabadság szent igéi. Debrecen, 1999. Forrásgyűjtemény 30. 120.
[4] Németh Zsolt, 325 éve szabadultak, Református Tiszántúl, 2001/1., 1.o.

szereti az ilyen eszményi magasságot, mert ott tud úgy szárnyalni, hogy az mindenki számára látható és érthető legyen. S ezen szárnyalása ad alkalmat egy népnek arra, hogy bejelentse igényét egy független, idegen hatalomtól és diktatúrától mentes, önmagát kormányozó nemzetre. Ez nyit lehetőséget a tettekre, amelyek abban az **adott pillanatban nemesíthetik az emberi lelket.** A kérdés az, hogy az egekig emelt ideál hogyan lesz elérhetővé egy nép számára? A szabadságnak kell-e alászállani, avagy egy népnek kell felemelkednie hozzá, jelezve ezzel azt, hogy megérett már a kisfiúi korszakból, hogy ezt a nemes ajándékot magáénak tulajdonítsa. **Mert a szabadság nem más, mint ajándék.** Ajándék annak, aki megörökölte. Ahhoz, hogy valaki ezt megörökölje, ahhoz valakinek ki kell vívnia, valakinek meg kell szenvednie. Mert aki ezt örökségbe tudja adni, az helyezi a szabadságot olyan magasságba, amelyben szárnyalhat, mert ő azt sugallja, hogy a másik szolgálata a fontos. S aki tudja a másik érdekét nézni, s így örökségbe adni a szabadságot, az az igazán szabad ember, nem pedig az, aki kapja. Mert az ilyen embert a magasban szárnyaló szabadság is örökké a fiává fogadja.

Azt kívánom, hogy tudjunk mi is úgy dönteni, olyan felelősségteljesen cselekedni, hogy az örökbe kapot szabadságot továbbadhassuk gyermekeinknek.

Köszönöm szépen a figyelmet!

Petró László